

փշտակել, և անանկ սիրուն և անվեր-
ջանալի կեանքի մի հասնիլ ուզողը հար-
կաւ այնպիսի ուղիղ ճանապարհ մի ուղե-
տի բռնէ, որ զինք ուղղակի հոն հաս-
ցնէ. հոն ուր Աստուած պատրաս-
տած է իւր սիրելեաց համար. հոն,
ուր կեանքն անփորձ և անվիշա է. հոն,
այն տեղ, գէպ այն բարձրութեան, ուր
նկատել տուաւ միշտ Քրիստոս, և ուր
հասնելու ցանկացած ու մահու չափ
ախատած են ամեն վեհ հոգիներ,
սուրբ սրտեր և վեհ մտքեր. վեր-
ջապէս անանկ անկասկած շաւիղ մի
պիտի բռնէ, որ կարող լինի առաջնոր-
դել և տանել գէպ այն անկարօտ վայ-
րը՝ զոր մարմնոյ քողին տակ ծածկուած
մարդկային միտքը չէ կարող լիովին ե-
րեւակայել. քանզի անոր ոչ համեմա-
տութեան չափ մի և ոչ նմանութեան
գաղափար մի ունի. չէ կարող պատ-
մել լեզուն, քանզի նորա անպատում
հոնգամանքները բացատրելու համար
մարդկային լեզուն խիստ աղքատ է.
չէ կարող ասնել նաև այս զգալի աչ-
քերը. քանզի նորա կատարելութիւն-
քը նկատելու չափ սրատեսութիւն և
կորով չունի. մարմնոյ լսելիքն եւս չէ
կարող լսել նորա կատարեալ նկարա-
գրութիւնը. քանզի սկսք է, այլ մի-
այն սուրբ եւ առաքինի հոգին իւր
ներսի գին կրգգայ կը վայելէ եւ նորա
յիշատակաւ կ'ըզմայիլ ու կը բերկրի:

(Շարունակելի):

Ոգի փառասիրութեան և մկտումն գա-
նելեցութեան իբրեւ առաջին տիրա-
պետ շուսաւորեալ դարուս այսմիկ:

Այն երկնային կրօնն սքանչելի սր-
ղորութեամբ ճշմարտութեան իւրոյ
թափ անցեալ 'ի սիրտս եւ 'ի հոգիս
մարդկան զկարծրացեալ սիրտս նոցա
կակըացուցեալ փառհաս աղբիւրս

բլիսեցուցանելոյ էր ճշմարտութեան,
և և վստացեալ բարս նոցա ամօքե ալ
հլուս և հպատակս առնելոյ էր զնոսս
աւետարանական Աստուածապարգեւ
վեհմ պատուիրանաց, և և որ խղեալ,
խորտակեալ զամբակուռ շղթայս կրկ
և մոլութեան, և սրբեալ, զարդարեալ
զմարդն բաղմաղան շքեղ նկարուք ա-
ռաքինական գործոյ՝ զօգ լինելոյ էր
խորհրդաւոր՝ հոգեւոր միութեան Աս-
տուծոյ ընդ մարդկան, եւ կարասկոտ
նմա առաջնորդութեան յանմահական
տաճարն գերահրաշ, զաքինականն ըզ-
գեցուցեալ նմա զլուսափայլ հոնգեր-
ծրն անմեղութեան, զկրօնն ասեմ ըզ-
քրիստոնէական, զգերազանցն բնաւ ից
կրօնից մարդկայնոց, այժմ աստան մը
անկեալ 'ի նախկին պայծառութենէ
իւրմէ, կորուսեալ զսգրք և զվեհմ նը-
շանակութիւն իւր, և 'ի ձեռս դա-
հասիրութեան եւ փառամոլութեան
անօրէնք շրջեալ յեղեռնական գիմակ
իմն չարագործութեան՝ արարին 'ի
պատշաճ գործի անօրէնութեան:
Ընդ սովաւ իբրեւ ընդ խաւարա-
բորք քողով ծրագրեալ նիւթին ա-
մենատեսակ քստմնելի եղեռնագոր-
ծութիւնք, որք յապագային իրակա-
նութիւնս ստացեալ՝ պատճառ լի-
նին բաղմաղէտ վրդովմանց եւ սասա-
նութեանց: Ընդ սովաւ ծակամուտ
եղեալ զօղն մարդագէտ ճիւղաք զը-
ժոխայինք: Սորա լուսազգեստ հան-
դերձիւ պաճուճեալ՝ փողիողեալ երե-
ւին արտաբուստ լիացեալքն՝ 'ի ներքոյ
խաւարային պիղծ խորհրդով և չարու-
թեամբ: Վերջապէս յանուն սորա
հակառակ իւրումն նպատակի ծածկա-
պէս շանթիք անիրաւութեան տեղան
'ի վերայ մարդկան: Սրդ՝ մառիցուք
յոսպացուցութիւն վերագրելոցդ ըստ
մերում կարի:

Շուրջ լոյնածաւ ալ զերկրագնդաւ

ւրս 'ի թեթեւ թռիչս մոտայ սաւառ-
նաթեւ խոյացեալ՝ ուշ 'ի կուրծս նը-
կատեոյութք զայս մեծ աշխարհահան-
դէս , և ահա մի զկնի միտ ընդ առաջ
մեր ելանեն աղբք լուսաւորեալք եւ
բարգաւաճեալք արհեստիւ և գիտու-
թեամբ , որք քրեալք լիացեալք ամե-
նայնիւ երջանիկք են , եւ որոց կայ-
սերք և թագաւորք հզօրք են և մեծ ,
և չունին զոր ընդգիմակայ իւրեանց ,
և 'ի յաջող բաղդս զինուց խրոխտա-
ցեալք օրէնս և սրատգամս արձակեն
Աղբաց և ազանց , շուրջ որոտան , շան-
թեն յոսկենկար գահայից իւրեանց , և
առհասարակ պակուցանող ահիւ կա-
պեալ կոշկանդեն զհամայն երկրաձինս :

Այլ ըստ սոցանէն 'ի տեսութիւն
մեր գան միանգամայն եւ աղգք փո-
քունք և աննշանք , որոց չէր թագա-
ւոր և կայսր , և որք ընդ այլով հզօրա-
գունիւ ճնշեալ բռնապետական իշխա-
նութեամբ , հալածեալք , հարուա-
ծեալք և չարչարեալք և 'ի գաղանային
անդթութենէ մարդկան անոյս ե-
ղեալք 'ի գտանելոյ նշոյս իսկ կարեկից
ողորմութեան զձեռս 'ի վեր յերկինս
ամբարձեալ զԱմենակալին հայցեն յին-
քեանս զհովանի աջոյն անյաղթելի , և
յամենայն անկեանց տիեզերաց դառն
հեծեծանաց աղիսղորմ՝ ձայնք նոցա
հարկանին 'ի լսելիս , որք հանապազ
արգարութիւն աղաղակեն . . . : Եղ-
կելի՛ հակապատկեր : Քանզի փառա-
սիրութիւնն և ձկտումն գահերէց իշ-
խանութեան զառաջին գրաւեալ ըզ-
տեղի 'ի մարդկային հոգեկան կիրս՝ ա-
մենայն աղգք և աղինք այժմեան ժա-
մանակիս միշտ եւ յարաժամ ջան 'ի
գործ դնեն զմիմեամբք գերազանցել
փառաւորութեամբ և իշխանական մե-
ծութեամբ . սակա այսօրիկ միշտ նա-
խանձին 'ի փառս եւ 'ի մեծութիւնս
միմեանց , խոժոռահայեացք 'ի միմեանս

գուն գործեն նուազեցուցանել զիշ-
խանական աղբեցութիւնս միմեանց , և
կամ եթէ հնար ինչ իցէ տապալել իսկ
զմիմեանս . և առ 'ի հասանել 'ի կարօ-
տագին յեղբ ըղձից իւրեանց 'ի բազ-
մապատիկ եւ յանլուր ոճրագործու-
թիւնս զմիմեամբք ելանեն : Ի սակա
չնչին և փանայրի սրտաճառանաց զա-
տամունս կրճտեն , առիւծաբար 'ի վե-
րայ միմեանց ժանիս արկանեն եւ ա-
հեղապէս մանչեն ծարաւիք արեան
միմեանց : Փոքրագոյն կայծ իմն ան-
կեալ 'ի նոսա անհամաձայնութեան
հրդեհէ 'ի նոսա զանչէջ ցատումն եւ
զատելութիւն անլախճան , եւ յայն-
ժամ ամպստուտակ ոխակալութիւնն
հեղու 'ի վերայ նոցա հրակարկուտս
հրազինուց : Եւ ահա անդ է տեսա-
նել որոտագին գոռումն դոչումն մա-
հահրաւէր զինուց , 'ի միում վայրկե-
նի շանթահար անկանիլ բիւրաւոր ող-
ւոց և դիտթաւալ յերկիր խաղալ յա-
րիւն աղաժոյժ 'ի չարահնար մահաղի-
նուց և ննջել յաւիտեան դքուն մա-
հուն 'ի հողապատեան հանգստարան
'ի ծոց երկրի . կոծ և կսկիծ սիրելեաց ,
ողբ և ճիչ մարդ . փետել խղել դեռա-
մուսին հորսանց զհերս գլխոց իւրեանց ,
բաղխել սառակապէս զկուրծս , ջայլել
աղիսղորմ՝ զեղերական երգս առեալ
տրտմահաղորդ եւ զզջական , աւեր
և հրդեհ հոյսչեն քաղաքաց , առ և
կողապուտ ընչից եւ սոացուածոց ,
լաց և վայել կործանելոյն , զիւական
կայթիւն և մոլեկան ցնծութիւն բարձ-
րացելոյն , եւ առհասարակ սուգ եւ
տրտմութիւն զգենուլ երկրին :

Այլ թող զայս , որք հզօրքն գտանին
ըստ իւրեանց չարակամութեն բազում
զանհեթեթ բեռ ինս 'ի վերայ անկելոյն
բառնան , օրէնս անիրաւութեան դը-
նեն 'ի վերայ նոցա , խուեն զնոսա եւ
կողոպտեն յամենայն փոթմամբ թեց

անիրաւ պահածմամբ իւրեանց, իրրեւ զողորակ անյագ զկենսատու զարիւն նոցա ըմբիւրով, զի մի լիցի նոցա հընար վերստին կանգնելոյ և զվերս իւրեանց պատելոյ, և այսպէս զնոսա յանդուհոս թշուառութեան գահալիժ եալ և ոչ իսկ վայրկեան մի ժամանակի տան նոցա հանգիստ և անդորրութիւն, թէպէտ և ձայն բարձեալ սոցա գոժեն, աղաղակեն և պաղատին, և զարգարութիւն ի նոցանէ հայցեն, բայց աղիւղորմ ձայնք նոցա ոչ հարկանին ի լսելիս նոցա ի խոր անդնդոց տառապանայ, այլ յանկիւնս թշուառութեանց՝ ուստի ելինն, չիջեալ անհատին իբրեւ զծուխ ծխանի յօգս ցրեւ գեալ, մինչեւ ասպ եկեալ հասեալ մահահրաւեր հրեշտակն երկնաւոր, արբուցանէ նոցա զբաժակ մահուն խաղաղաւտ, և ընդ տառապանս նոցա վերջ տայ և բողբոքարու հառաչանաց նոցա:

Ո՛հ, այս իցէ գործ ճշմարիտ աշակերտին Քրիստոսի. այս իցէ արգիւնք վսեմ պատուիրանին սիրոյ, քրիստոսասէր զանձն դաւանել և չարչարել զհոգեւոր հօտ նորա. յուս այլոց կեղծաւորել բարեպաշտ և կատարող կրօնական պարտուց, և զհակառակն նորա գործել անհաւատագոյն քան զանհաւատսն ընթացեալ:

Ո՛վ սքանչելի երկայնամութեան օրորմածիդ բարեբարութեան, ո՞վ անհատ զթուլթեան յաւիտենականիդ, սր բողբոք բարձեալ զմարդկան չորա գործութենէ զարբութիւն անուանդ ինդրես Աստուածական բարբառով աղաղակելով, եթէ « Անուն իմ հայհոյի վասն ձեր ի մէջ հեթանոսաց » և ոչ արդար սրտմառութեամբ շանթահար ստատկես զազգս մարդկան զամբարշտեալս ի բեզ, որք ընդվիւնարք յինչոց բերեն զկենսատու պատուի-

րանս քո, եւ անթիւ չարեօք պղծեն զարբութիւն անուան քո. նա զի եւ զերկնային վսեմ և սքանչելի պատուիւրանն սիրոյ, զկենարարն և զմիարարն մարդկան, զոր պատգամ շնորհեցեր մարդկութեան ի յաւիտենական բարձրագահ աթոռոյդ աստուածեան, զարգանալ ի նոյն և մերձենալ ի բեզ, ի լոյսդ անմերձ, և աթոռակից բեզ բաղմեալ յեղեմեան ի դարաստան, ի կայս շքեղ արգարոց, զերեքսրբեան երգս առեալ ընդ հրակերպեան գաստ անմահից ըմբել անդ առաստաբար զանմահ սիրոյդ զբաժակ, զայս պատուիրանն, եթէ « Սիրեցէք զմիմեանքս » կուրացեալ խղճիւ և մտք, փախեալ յիմաստից զհակառակն քարոզեն միմեանց յահեղագոչ ձայն որդաւորոստ թնդանօթից և մահադգեաց հրազինուց, եթէ « Ատեցէք զմիմեանքս »:

Ո՛հ, որպիսի հակապատկեր Աստուածային սիրոյ և մարդկային ասելութեան, մինն կենսատու եւ միւսն մահատու, մինն յերկնուստ կայլակեալ ի նշան միութեան Աստուծոյ ընդ մարդկան, և միւսն յերկրէ, ի չարութենէ մարդկան հնարեալ: Առաջինն ի լեառն Գողգոթայ ի բառակողմեան մահահոտ գործի ի բաղկատարած բեւեռեալ Փրկչէն տուեալ առհասարակ ընդհանուր մարդկութեան, իսկ երկրորդն ի իշխանական պերճութեամբ յաւկենկար դահ արքունեան շքեղորէն բողմեալ յիշխանէ աշխարհիս սուեալ: Այս է ահա ճշգրիտ պատու փառասիրութեան, ցամաքեցուցանել զբարեպաշտական զգացմունս, նուազեցուցանել զտէքն քրիստոնէական, որով և պատճառ վինել բաղմնդիմի յեղափոխութեանց և կործանման բաղմայ յանդուհոս թշուառութեան, և առհասարակ զվերջնայն բերելով զօրի-

նոսի գաղափարներն մեր 'ի վայր յու-
ղել զաշխարհս 'ի հիմանց իբրեւ զծով
մի արեկած 'ի փաթորկալից սաստկա-
շունչ հողմոց :

Արդ՝ դարձուցից զբանս իմ Աղգն
իմ սիրելի 'ի սրտակերպուցանել առ-
տանօր իբր 'ի հայելոջ զանթիւ եւ
զանհամար շանթիս հալածանաց զորս
կրեաց նա յամենայն իսկ կեանս իւր
և կրէ մինչեւ ցայսօր 'ի փառասիրու-
թենէ աշխարհի , քանզի քաղցր է ինձ
յոյժ և մեծադէս ցնծութիւն՝ բանս
ինչ յօգեալ առաջի ցուցանել աստա-
նօր զքրիստոնէական ներող ոգին տա-
ռապակիր , այլ համբերատար Աղգին
իմոյ , զի սա միայն է որ քաջաբերեալ
յուսասիրդէ զմեզ և սովաւ հոսին յա-
ջաց որոնածեւ կայլակք մխիթարա-
կան արտասուաց :

Իսկ արդ՝ եթէ աղգք մեծամեծք
եւ հօր սրտութիւնք այսպիսի կրեն
հանապաղ 'ի միմեանց չարիս , ապա
որչափ եւս առաւել նոքա որք ան-
կեալ կործանեալ յիշխանութենէ իւ-
րեանց , և ոչ մի ինչ տեղի երկիւղի և
կասկածանաց տան նոցա : Եւ սոցա
թշուառութիւնն առաւել է քան զա-
մենեցունայն , և բազմայն փոսնգաւոր
իսկ գոյութեան ազգայնութեան իւ-
րեանց , քանզի փառասիրութիւնն , իշ-
խանն աշխարհիս ոչ 'ի վեգ գոյ ընդ
նոսա և 'ի պայքար մարտիւ պատերազ-
մաւ , այլ քրիստոնէական սուրբ և սրաշ-
տելի կրօնիւ քաղարկեալ ծածկապէս
չարսհար մեքենայիւք պեղեալ զհի-
մունս ազգայնութեան նոցա կործանէ
զնորա շինուածն նման աշխարհաւեր
միջատաց Գերմիտ կոչեցեալ : Եւ զայս
վասն բազմացուցանելոյ զաղգային ան-
հատա իւր , զի սովաւ ամբապնդեալ
զջորութիւն մարմնական կարացի տի-
րել աշխարհի և 'ի բռնի ունել զբո-
վանդակ տիեզերս : Եւ արդարեւ զար-

ձուցեալ զակնարկութիւն տչաց մերոց
յիջս Աղգային սրտամական մասնից
անցեալ ժամանակաց , տեսնեմք զԵ-
կեղեցին՝ հիմն Աղգութեան մերոց յան-
հարին տառապանս մասնեալ վասն
արիւտպէս սրաշտպանելոյ զսուրբեւ-
կան անկախութիւն եւ զանարատու-
թիւն իւր ընդդէմ սարկութեան : Ի
Պարսկական մղեռանդն մօգակրծու-
թենէ բազմութիւ արի և քաջ նահա-
տակա թողեալ , և արեամբ նոցա իբր
վայելուչ երանգօք ներկեալ : Յարաբա-
կան արշաւանաց միլիոնաւոր հորա-
ղատ սրգիս տուեալ 'ի զոհ և 'ի ծեն-
ծնր 'ի լավիկողոյ բոցս և 'ի բերան ան-
յագ սրոյ՝ 'ի հաստատութիւն եւ 'ի
սրայծառութիւն քրիստոնէական սուրբ
կրօնին , Իսկ 'ի Յունական անտի-քը-
րիստոնէական մակկրծութենէ և յա-
տելութենէ բազմութիւ կարկուտ և
շանթս հալածանաց ընկալեալ 'ի գը-
լուս իւր՝ Քրիստոնէութեան նախկին
և բազմաչարտօր վիայուհին , այլ սա-
կայն քրիստոնէական սիրով արիւտպէս
համբերեալ , հրոյ , սրոյ , կատանաց ,
տանջանաց , բանտից , գերութեանց
և աղգի աղգի լիանաց և կտտանաց ,
եւ արիւնաթաթաւ վիրօք աննկուն
եւ հաստատուն մնաց 'ի կոչման իւ-
րում : Այլ աւանդ , զի դեռ եւս այն ինչ
կորուսեալ զընագաւառն իւր զՀայաս-
տան , բարձեալ զփրկչական խաչն յուս
իւր և յեկեղեցին ապաստան ցրուեալ
է 'ի հեռաւոր օտարութիւնս 'ի բրո-
նութենէ անկրօն աղանց , զի դէթ
խաղաղ կեցցէ առ կրօնակից եղբարս
իւր , և ոչ իսկ արդ անգործացեալ է
առ նոսա , այլ շարունակ հալածեալ
և հարուածեալ 'ի նայն իսկ 'ի նոցանէ
եղբայրագաւ նենգութեամբ և բա-
ղում աղգային հատուածս տուեալ է 'ի
զանազան ազգս : Քանզի վտտիկանեան
քաղաքականութիւնն զբարբառն

անխաղախանութեան հիմ եղեալ բարոգութեան իւրոյ, առանց իսկ ան նաժեղ ի կոչմանէն քրիստոնէութեան, առանց իսկ պատկառելոյ ի չարչարակիր կերպարանաց մերս Եկեղեցւոյ, զբազումս յորդուցն հասուածեալ ի մայրենի գրկաց նորա խորհացոյց ի նմանէ, եւ ստոանայական որոմնուցանութեամբ խռովութիւնս եւ երկ պառակտութիւնս յարոյց յորդիս Եկեղեցւոյ հիմնեալ յանմիտ սկզբունս իւր եթէ « Նպատակն արդար սցուցանէ զմիջոյն ու մինչ զի եւ շատք եւ հատուածեալք ի նորա կողմն օտարանան հետ զհետէ ի Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, եւ այս « Վասն ամենամեծ փառաց Աստուծոյ ու ըստ նորա բարբաճմանաց, Ընդ նոյն շուիլ գնաց եւ կրօնն Լուսեբարան :

Իսկ հօր կառավարութիւնք, որոց ընդհովանեալ իշխանութեան կեան բազումք յԱղգայնոց մերոց, այլ իմն դիւական մեքենայութիւնս ի գործ ածեն՝ առ ի հասանիլ ի նարատակըլ ձից իւրեանց : Քանզի քաղաքականութիւն այժմեան դարու հօր աղգաց կայանայ միմիայն ի ձուլել ի մի ընդ աղգակիցս իւր զայլ եւ այլ հպատակ աղգս տերութեան իւրոյ : զի կարող լիցին գեր ի վերոյ ամբառնալ քան զամենեւին զօրութեամբ եւ մեծութեամբ : Վասն որոյ Զան ի գործ դրնեն մուծանել յԱղգս մեր ընդ բռնապետական իշխանութեան եւ զաղգային սովորութիւնս եւ զձէսս իւրեանց, զի դարաւոր սովորութիւնք եւ ձէսք Աղգութեան իսպառ բարձեալք փոքր առ փոքր շնչի սէր Աղգայնութեան : Հրամայեն ուսուցանել ի վարժարանս Հոյոց զաղգային սրտմութիւն իւրեանց նախքան զուսուսմն հայրականին, որպէս զի ի մանկութենէ կարող լիցին բառնալ ի սրտէ Հոյ-մանկութեան զ-

գի աղգութեան : Նաեւ բայց յայս մանէ զաւագս Հոյոց ամբառնան յիշխանական պատիւս եւ ի փառս, զի նոքօք գողանայցեն ի նոյանէ զսիրտս աղգասէր :

Ահա այս է վիճակն մեր ներկոյ, եւ այս են արարք քրիստոնեայ ազանց որ շուրջ զմեզն բնակին : Յամենայն կողմանց որոգայթք եւ ճիգլիթական մեքենայութիւնք, յամենայն կողմանց յարձակմունք յԵկեղեցիս մեր ընդդէմ՝ եւ հակառակ աւետարանական ժեմ պատուիրանաց, պատրողական ակնաւորարար շացմունք պատուոյ ու մեծութեան ի կորուսանել ձ յանհետացուցանել յինքեանս զպայութիւն Աղգութեան մերոյ :

Այլ ոչ, ով բռնաւոր տիրապետք աշխարհիս, ոչ կարէք հասանել յըղձալի նպատակն ձեր որչափ եւ Արքիմեդական ճարտար մեքենայս հնարիցէք, քանզի Առաքելական Եկեղեցին Հայաստանեայց հաստատուալ է ի վերայ անշարժ հիման հաւատոյ, զի նա բազմութիւ մարտիրոսաց արեամբ ներկեալ է, եւ զի փոքր առ փոքր զարթիցէ եւ Աղգն մեր ի խոր թմբբութեանէ իւրմէ, զարթիցէ եւ ի խորս թափանցեալ ամենայն դաղանի ձկնումանց ձերոց, տեսեալ եւ զսոսկահաւաւէր վիճակ իւր, խորշեալ եւ զգուեալ փախիցէ ի ձէնջ իբր ի մահահոտ ի ժէ, եւ որպէս մինչեւ ցայսօր անսասան տոկաց ամենայն դառն հարուածոց ձերոց, տոկացէ եւ մնացէ հաստատուն եւ կանգուն ի յամայր ամս : քանզի նման է նա տիտանեան հսկա յաճեւ ժայռի մից կանգնեալ ի մէջ Ովկիանու : Յարկեմն յամենայն կողմանց հողմք եւ մրրիկք, յարկեմն եւ ուժգին փոթորիկք, խուժեցեմն ի նա կոհակք վէտ ի վէտ, յորդան տացեմն ի վերայ նորա ալք ամն հիք, բաղնեալ

ցեն զնո ուժգին, և ահա՛ անդէն յե-
տըս ընդդէմ դարձցին մեծաւով
ժայթքեալ փրփուրս սպիտակափայլ,
և ոչ մի ինչ կարացեն առնել նմա, և
նա կացցէ հաստատուն և անասան:

Ի վերայ այսր ամենայնի մէք եւս
սիրելի ազգայինք իմ, մէք եւս պար-
տիմք հանապազ արթուն և զգոյշ կալ
զի մի անկանիցիմք յորոգայթս թշնամ-
ւոյն. քանզի ոսոխք մեր իբրեւ դս-
ռիւծս մոնչեալ գոչեն թէ երբ կա-
նիցեն զմեզ: Մէք պարտիմք իբրեւ
հարազատ որդիք Հայաստանեայց Ե-
կեղեցւոյ իբրեւ առաջին և նուիրա-
կան պարտք քաջ խմանալ զվարդապե-
տութիւն նորա, և յամենայն ժամա-
նակի, յամենայն իսկ պատահմունս
պատրաստ գտանել ՚ի պաշտպանու-
թիւն նորին: Պարտ ՚ի վերայ ձեր կայ,
սիրելի արենակիցք իմ, հանապազ
զորդիս ձեր առաքել ՚ի հայկական վար-
ժարանս, զի ուսցին նոքա անդ զճըշ-
մարիտ ուսումն քրիստոնէական, եւ
յապագայ ժամանակս ասոյեանք հան-
դիսացին պաշտպանողք Ազգութեան
ընդդէմ բազմախուռն յարձակմանց
մոլեռանդութեանց վարեւոյց ՚ի փառա-
սիրութենէ, որով Ազգութիւնն կարէ
անասան և հաստատուն կալ: Պար-
տիք կարճել զորդիս ձեր յերթեւեկու-
թենէ ՚ի վարժարանս օտարաց նախ
քան զուսումն հայկականին, զի կո-
րուսանեն նոքա անդ զոգի և զարիւն
Ազգայնութեան. եւ միտք նոցա ա-
ռանց գիտութեան շողեալ տողորին
օտարին խմրօք, և սրբ ՚ի մէջ ազգին
գայթակղեցուցիչ անհատք լինին եւ
պտտառք խախտելոյ հիման Ազգայ-
ին շինուածոյն. քանզի և կաթուած
մի մեղծի ծորեալ ՚ի գաւաթ մի կարէ
պըտորել զյստակութիւն ջրոյ նորա:
Վերջապէս օրինակ լեալ մեզ անհոգու-
թիւն չը սքնակ ազգացն Հայաստանի,

որք չորաչար հարեալք ՚ի թշնամւոյն
գահաւէժ տապալեցան յանդունդս
կործանման, ջան ՚ի գործ արկեալ գուն
գործեցուք լուսաւորել զմիտս Հայ-
մանկութեան, նախանձախնդիր լիցուք
փառաց եւ պայծառութեան Եկեղե-
ցւոյ, եւ քաջ ՚ի միտ առցուք, զի
յաղթանակ մեր ընդդէմ տիրապետու-
թեան և փառասիրութեան աշխար-
հիս մե՛ծ և վսեմ եղիցի:

Աւետիս Կարապետեան

Պոլսէն

Ալա . Ժուլ . Վար .

Է. ՏԻԵՋԵՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Տերոյնց պատուելին Հայրենիքի մէջ
հրատարակած Ս. Դատարանիկի պատ-
մութեան վերջին մասին մէջ է. Տիեզե-
րական Ժողով մը կը յիշէ: Զը հասկո-
ցանք թէ Պատուելին իբրեւ Հայ, թէ
իրիւ օտար մը գրած է այն սողերը, վա-
սըն զի չեմք կարծեր, որ իբրեւ Հայ այդ-
չափ տգէտ լինի մեր Հայաստանեայց Ա-
ռաքելական Եկեղեցւոյ պատմութեւն.
մեր Եկեղեցին բաց ՚ի երեք տիեզերա-
կան Ժողովներէ, այն է Նիկիոյ, Եփե-
սոսի և Կ. Պօլսոյ Ս. Ժողովներէն ու-
րիշ Տիեզերական Ժողով մը չը ծանա-
չէր. և ոչ թէ ըստ պատմութեան է. տի-
եզերական Ժողով մը, այլ չորրորդ մը իսկ
չընդունելու համար այնչափ զոհեր
տուած է Յունական եւ Լատինական
մոլեռանդն հետամտութեանց և մինչ
չեւ ցարդ կը տայ:

Պատշաճ կը համարիմք այս մասին
Ներսէս շինողն օրով Յունաց Կոստան-
դին կայսեր սպառնալից հրովարտա-
կին, որով Հայերն կըտախպէր Յունա-
կան արարողութիւններն, ծեսերն եւ
մանաւանդ Քաղիէդոնի Ժողովն ընդու-
նիլ, Դունոյ մէջ գումարուած Ժողովն
տուած պատասխանը մէջ բերել: Ե-
կեղեցական պատմութիւնը կ'աւել-
թէ